

เทศน์เช้า วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงข มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมะ ธรรมะ เห็นใหม่ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ธรรม ท่านถึงได้แบ่งไว้ว่า สมมุติบัญญัติ โลกสมมุติ การเวียนว่ายตายเกิดนี้โลกสมมุติ โลกสมมุติทำไมมันทุกข์ขนาดนี้ โลกสมมุติ มันสมมุติบัญญัติ อย่างเช่นวันนี้วันแม่ เขาสมมุติให้เป็นวันแม่ สมมุติว่าเป็นวันแม่นะ วันแม่เพราะอะไร เพราะว่าวันคลอด นั่นล่ะแม่ เราเกิดมาจากพ่อจากแม่ วันนี้วันแม่

ถ้าวันแม่ ด้วยความรักความผูกพัน มันเรื่องธรรมชาติ เรื่องความรักความผูกพัน แต่เวลาเขาจัดพิธีล้างเท้าพ่อแม่กัน อยู่บ้านก็รักกัน อยู่บ้านก็มีความสัมพันธ์กัน แต่เวลาไปล้างเท้า ด้วยความสะเทือนใจ โอ๊ย! น้ำตาท่วมศาลาเลยล่ะ แม่ก็ร้องไห้ ลูกก็ร้องไห้ นี่มันสะเทือนใจใจ ความสะเทือนใจอันนั้น วันนี้วันแม่ ถ้าวันแม่ วันสะเทือนใจ มันสะเทือนใจถ้าคนมันได้คิดนะ น้ำแกวหนึ่ง มีน้ำสักแกวหนึ่ง อาหารสักมือหนึ่งให้พ่อให้แม่ เราเอาไปให้ ดีกว่าไปตั้งหน้าศพนะ

เวลาหน้าศพมันเป็นประเพณี เราต้องตั้ง เวลาตั้งหน้าศพ น้ำแกวหนึ่งตั้งไว้หน้าศพ จูดยูป จูดยูยีน แม่กินนะ แม่กินนะ เอาไปตั้งหน้าศพ น้ำแกวนั้นซาเกินไป แต่ในปัจจุบันนี้ น้ำแกวหนึ่ง ข้าวสักมือหนึ่งเอาไปยื่นให้ การยื่นให้มันสะเทือนใจนะ มันสะเทือนใจเพราะอะไร เพราะการยื่นให้ พ่อแม่ต้องการความคิดถึง ต้องการหัวใจ แต่สิ่งที่ยื่นให้ เพราะแก้วนํ้ามาได้ต้องคนเอามา คนเอามาต้องมีความคิด ถ้าคนคิดมันเอาสิ่งนั้นมาแสดงว่า อ้อ! ลูกมันคิดถึงเรา ถ้าลูกมันคิดถึงเรา พ่อแม่อบอุ่น

แต่ถ้ามันไม่คิดถึงเรา น้ำแกวหนึ่งจะมีค่าอะไร ใจลูกก็มองแบบนั้นใช่ไหม “โอ๊ย! พ่อแม่ก็เปิดเอาสิ น้ำแกวก็ต้กเอาเองก็ได้ น้ำในตุ่มในโหม้นเยอะเยอะ ก็เดินไปต้ก ทำไมต้องให้ลูกมัน วุ่นวายขนาดนั้นล่ะ”

เขาไม่ต้องการน้ำ เขาต้องการความคิดถึง เขาต้องการน้ำใจ เขาต้องการความผูกพัน เขาต้องการตรงนั้น เขาไม่ต้องการน้ำอันนั้น เห็นไหม น้ำแก้วหนึ่งๆ เราก็มองต่างมุมกันไง ไอ้ลูกก็ว่า แหม! ทำไมพ่อแม่จึงเกียจ น้ำแก้วหนึ่งก็ลुकไปตักไม่ได้ ไอ้ลูกก็ว่าน้ำแก้วหนึ่งมีค่าเท่าไร

แต่น้ำใจมันมีคุณค่ามากนะ ถ้าน้ำใจมีคุณค่ามาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ถึงว่า นี่โลกสมมุติ ถึงสมมุติมันก็สมมุติจริงๆ สมมุติภพชาติหนึ่งนะ ถ้าสมมุติภพชาติหนึ่ง การเวียนว่ายตายเกิด ผลัดกันเป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นลูกกันมานะ ผลัดกันไป มีพ่อแม่แล้วก็มีลูก มีลูกมีครอบครัวมันก็มีลูกต่อไป นี่ผลัดกันเป็นพ่อ ผลัดกันเป็นแม่ ถ้ามันไม่ได้ทำอะไรไว้มันก็ไม่ได้สิ่งนั้น ถ้ามันทำอะไรไว้มันจะได้สิ่งนั้น เราก็เห็นแต่ภพชาติปัจจุบันใช้ไหม

เราเกิดมาเราก็มีพ่อแม่ เราก็มีลูกมีเต้าของเราเหมือนกัน แล้วลูกเต้า จิตเวียนว่ายตายเกิด ใครไปรู้ว่าจิตดวงไหนเวียนว่ายตายเกิด จิตดวงไหนมันผลัดกันไปเป็นอย่างไร เดี่ยวเป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นลูกผลัดกันอยู่อย่างนี้ นี่มันผลัดกันไป ผลัดกันมา จิตมันไม่เคยตาย ถ้าจิตไม่เคยตาย เราทำบุญกุศลของเรา

วันนี้มันเป็นประเพณีวัฒนธรรมของเรา ถ้าววันนี้เป็นวันแม่ วันแม่เราก็ทำคุณงามความดีของเรา เพราะวันแม่มันเป็นวัฒนธรรมนะ มันเป็นเรื่องสิ่งที่ดีงาม มันจะมีค่าอะไร แก้วแหวนเงินทองเยอะเยอะ สมบัติพิสดานถ้าคนดีเขาแบ่งปันกัน ถ้าสมบัติพิสดาน ของเล็กน้อยทำให้ผิใจกัน ทำให้บาดหมางน้ำใจกัน สิ่งที่ทำให้บาดหมางน้ำใจ เราไปบาดหมางน้ำใจทำไม ของแค่นั้น เศษกระดาศ ไปบาดหมางน้ำใจทำไม เราเกิดมาเป็นพี่น้องกัน เราเกิดมาเป็นสายเลือดเดียวกัน เราเกิดมาที่เราเกิดมาร่วมตระกูลเดียวกัน ของแค่นี้จะเอาให้มันไป ถ้าจิตใจมันคิดอย่างนั้นให้มันเอาไป

แต่ถ้าจิตใจของเรา เราสร้างหัวใจของเราให้หัวใจของเรา ไซ้ เราอาจจะขาดตกบกพร่องทางโลกเขาจะบอกว่าเราไม่ทันคนๆ แต่กุกันหัวใจ กุกันธรรมะ กูจะสร้างหัวใจกูให้เข้มแข็ง หัวใจเข้มแข็ง เขาไม่ทันมันเรื่องของเขา

นี่พูดถึงว่า วันพ่อ วันแม่ ถ้าววันนี้เป็นวันพ่อ วันแม่ โยมก็มีพ่อแม่ เราก็มีพ่อแม่เพื่อให้อุปฐาก เราก็มีลูกมีเต้าให้ดูแล แล้วเวลาถือพรหมจรรย์ละ เราถือพรหมจรรย์ เราไม่มีลูกมีเต้าทำอย่างไร ละ อ้าว! ไม่มีลูกมีเต้าทำอย่างไร อ้าว! พระใครจะมาดูแลพระ แล้วพระไปดูแลที่ไหนละ

พระก็มีพ่อแม่ แม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพ่อ พระธรรมเป็นแม่ เวลาพระธรรมเป็นแม่ สิ่งที่สำคัญๆ เราประพฤติปฏิบัติกัน ถ้าใจเข้าถึงธรรมๆ ถ้าเข้าถึงธรรม เราถือพรหมจรรย์ๆ เราไม่มีลูกมีเต้า คุณิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีสามเนรราหุล เวลาสามเนรราหุลจะมาขอสมบัติ เราจะให้สมบัติสิ่งใด สมบัติสถานะเป็นกษัตริย์ เราจะให้สมบัติที่เป็นสิ่งจะ ให้พระสารีบุตรบวชให้ แล้วให้พระสารีบุตรเป็นคนสั่งคนสอน สอนสามเนรราหุลจนเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา

ความเป็นพระอรหันต์ๆ ขึ้นมา สิ่งที่เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา อันนั้นเป็นความจริง เราถือพรหมจรรย์ๆ เราอุปฐากให้หัวใจของเราให้ถึงพ่อถึงแม่ของเรา ถึงพ่อคือถึงพุทธะ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต เราจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะไปอุปฐากพ่อของเรา เราจะไปอุปฐากหัวใจของเรา เราจะเข้าถึงแม่ของเราคือสำคัญๆ

คุณิ เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะมีลูกมีเต้าใหม่ แต่เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะเทศน์ว่ากรรมมา เทศน์ว่าการงานป่านี่ เวลาใครเทศน์ธรรมะก็บอกว่า พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ยังคิดถึงพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะมา ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว ๒,๐๐๐ กว่าปีเรายังเชิดชู เชิดชูคุณธรรมของพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ

แล้วเราก็ไปห้วงกัน เราต้องมีลูกมีเต้า เราต้องมีครอบครัว เราต้องมี...นั่นมันเป็นเรื่องสมมุติ เป็นเรื่องของโลก แล้วสมมุติ สมมุติแล้วเวลาสิ่งที่มีความสุข อย่างวันนี้มาล้างเท้ากัน แล้วน้ำตาท่วมเลย ล้างเท้ากัน นี่ผลของวิภูฏะ ที่ไหนมีรัก ที่นั่นมีทุกข์ ความรักความผูกพันมันก็เป็นทุกข์อันหนึ่ง แต่ความรักความผูกพันมันเป็นเรื่องทางโลก เรื่องเวรเรื่องกรรมเราก็ต้องบริหารจัดการ

คนที่มีบุญกุศลเป็นอามิสๆ บุญ บริหารมันอย่างไร จัดการมันอย่างไร บุญมันคืออะไร? บุญคือความสุขในหัวใจของเรา บุญคือในครอบครัวของเราคุยกันรู้เรื่อง บุญคือการคุยกันเข้าใจ บุญคือเราคุยกันมีความสุข นั่นละคือบุญ

บาป บาปคือการบาดหมาง การสะเทือนใจกัน การทำให้หัวใจเจ็บช้ำ มีแต่ความเศร้า นั่นคือบาป แล้วบุญกับบาปมันก็มาในฐิติจิต มาในอันเดียวกัน นี่ภาวสวะ ภพ บุญหรือบาปมันเกิดมาจากไหน? เกิดมาจากความรู้สึกลึกซึ้ง เกิดจากการกระทำ แล้วคนกระทำ ทำให้มีสติปัญญา

ของมัน ได้ทำคุณงามความดีของมัน นี่วันพ่อ วันแม่ วันแม่ของผู้ที่จะเข้าถึงธรรม พระพุทธ พระธรรม เราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะเข้าถึงหัวใจของเรา

แล้วไม่ต้องห่วงว่าเราถือพรหมจรรย์แล้วเราไม่มีลูกมีเต้า ใครจะมาดูแล

พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ จนปานนี้เขายังระลึกถึงบุญถึงคุณ เราทำคุณงามความดี ศาสนาทายาท เวลาศาสนาทายาท ทายาทโดยธรรม ถ้าทายาทโดยธรรม คุณดี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามรักษาเพื่อสร้างทายาทๆ สิ่งนี้ให้มันมันคงขึ้นมา ถ้ามันมันคงขึ้นมา สร้างพระได้อองค์หนึ่ง จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง

เวลาเป็นพ่อเป็นแม่กัน เกิดมาจากไหน? เกิดมาจากท้อง ๘ เดือนแล้วคลอดออกมาถึงเป็นลูกเป็นเต้าของเรา นี่สิ่งที่การเกิดมา แล้วถ้าเราถือพรหมจรรย์ละ ถือพรหมจรรย์ เราชวนชวนศีล สมาธิ ปัญญาไง ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเรามีศีล มีศีลมีการรักษาไว้ แล้วเรามีสมาธิ มีความมันคงของเรา ถ้ามันเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา

เวลาเราทำสมาธิขึ้นมา ถึงพุทโธ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เราดูแลพ่อเรา ถ้าเราใช้ปัญญาภาวนามยปัญญาแยกแยะของมัน แยกแยะของมัน เราเข้าถึงสังขรรรมๆ สังขรรรมอันนี้ นี่เข้าถึงสังขรรรม เราก็มีพ่อแม่เหมือนกัน เราก็แสวงหาเหมือนกัน ไม่ใช่ที่เราถือพรหมจรรย์แล้ว เราไม่มีสิ่งใดเลย ไม่มีที่พึ่งอาศัยเลย จิตใจมันก็เหี่ยวแห้ง นั่นเป็นสมมุติ นี่เป็นบัญญัติ สมมุติคือสมมุติโลกใจ มันมีอยู่จริง จริงตามสมมุติไง การเวียนว่ายตายเกิดมันมีอยู่จริง มันมีอยู่จริงเพราะเรามีจิตของเราจริง เรามีเวรมีกรรมของเราจริง เราถึงได้เวียนว่ายตายเกิดอยู่

เวียนว่ายตายเกิดขึ้นมาแล้ว เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา แจกแจกแยกแยะถึงว่า ทำไมถึงเวียนว่ายตายเกิด แล้วทำไมถึงจะเป็นคนดี คนดีเพื่อมีบุญกุศล เพื่อจะไม่ให้มันทุกข์มันยากจนเกินไป อย่าให้น้ำตามันท่วมนอง ท่วมนองไบหน้าจนทุกภพทุกชาติ ถ้ามีสติปัญญา น้ำตาจะไม่ท่วมนอง แม้แต่วันแม่ขึ้นมา น้ำตามันท่วมนอง ท่วมนองอย่างนี้ ท่วมนองด้วยความสุข มันเป็นธรรมสังเวช มันสังเวชในธรรม มันสะท้อนหัวใจ มันไม่ใช่ท่วมนองด้วยความทุกข์ เวลามันท่วมนองด้วยความสุข ด้วยความตื่นตันใจ เห็นใหม่ เรามีสติมีปัญญา เราคัดเลือกของเรา แล้วถ้ามันมีสติมีปัญญา มันเข้าสู่สังขรรรมๆ เวลามันเข้ามาสำรวจ เข้ามาคายนั่นออก ภายอะไรล่ะ? ภายหัวใจอันนี้ไง

ถ้าหัวใจอันนี้มันประเสริฐ ถ้ามันประเสริฐขึ้นมา เราถือพรหมจรรย์ๆ มันเหี่ยวแห้ง เหี่ยวแห้งตรงไหน มันเหี่ยวแห้งเพราะว่ากิเลสใจ เหี่ยวแห้งเพราะความน้อยเนื้อต่ำใจใจ เหี่ยวแห้งเพราะว่าเวลากิเลสมันจรมา มันเข้ามาในหัวใจ มันรุกร้า มันบุกบั่น มันทำให้หัวใจมันหวั่นไหว ใจเราจะอยู่อย่างไร เราจะอยู่อย่างไร มันจะอยู่อย่างไร

เวลาบาปอกุศล มีลูกเต็มมหาศาลเลย แล้วเวลาแบ่งทรัพย์สมบัติไปแล้วมันก็ไสหัวไปเลย แล้วก็จะไปนั่งน้ำตาเซ็ดหัวเข้าใจ มีบุญมาก มีลูกมาก มีสมบัติมาก แบ่งให้มันไปหมดแล้ว แล้วมันก็ทิ้งหมดเลย ไปอยู่กับคนนั้น ไอ้คนนั้นปฏิเสธก็ไปอยู่กับคนนั้น นี่ใจ ถึงตอนนั้นน้ำตาจะเซ็ดหัวเข้า นี่ใจ ก็มันอยากมีความอบอุ่นใจ

แต่ถ้าเรามีคุณธรรมของเรา เราถือพรหมจรรย์ของเรา เรามีสติปัญญาของเรา เรารักษาหัวใจของเรา เราเป็นคนดี มันจะดูแลก็ให้มันดูแล ถ้ามันไม่ดูแล ภูก็ดูแลตัวเองได้เว้ย มันไม่ดูแลหัวใจเราก็อันตรายใจใหม่ หัวใจเราขึ้นบาน เรารู้ มันเป็นอนิจจัง มันเป็นอนิจจัง เพราะสิ่งที่เป็นอนิจจังมันไม่ได้ตั้งใจมันก็เป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์นั้นนะ ถ้าเรามีสติปัญญามันก็เป็นอนัตตา ความทุกข์เป็นอนัตตา มันแปรสภาพ ความทุกข์มันไม่อยู่กับเราหรอก ถ้าความทุกข์ ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา ความทุกข์มันจะเกาะหัวใจเราได้อย่างไร หัวใจเรามันมีคุณธรรมในใจ มันจะเกาะหัวใจของเรา เราขึ้นบานของเรา มันจะดูแลไม่ดูแลมันเรื่องของมัน มันเป็นบุญกุศลของมัน

ถ้ามันไม่ดูแล มันเป็นคนอกตัญญู เพื่อนมันก็ไม่คบ ชาวบ้านเขาติเตียน แต่ถ้ามันดูแลก็เป็นบุญกุศลของมัน บุญกุศลของมันเพราะอะไร เพราะเป็นเครื่องหมายของคนดี ความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี เขามีเครื่องหมายประจำตัวของเขาว่าเขาเป็นคนดี ถ้าเขาเป็นคนดี เพราะเขาทำ ฉะนั้น เราไม่ต้องน้อยเนื้อต่ำใจเลย ถ้าใครมันดูแล นั่นล่ะเครื่องหมายของมัน การกระทำของเขา การกระทำของเขา พฤติกรรมของเขามันจะบอกถึงจริตนิสัยของเขา พฤติกรรมของเขา เขาเห็นแก่ตัวของเขา เขาเอาแต่ใจของเขา มันก็เป็นพฤติกรรมของเขา

นี่ใจ อุตตา หิ อุตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชัดเจนมาก ชัดเจนมาก ใครทำอะไรได้ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำคุณงามความดี ความดีจะส่งเสริมขึ้นไปตลอด ยิ่งคุณงามความดีมากขึ้นมันจะมีคุณงามความดีมากขึ้น

แต่เราบอกคุณงามความดีเป็นอย่างไรล่ะ บวชมาก็อยู่คนเดียว เข้าไปในป่าในเขาก็ไปนั่งอยู่คนเดียว มันความดีอย่างไรล่ะ

ความดีที่หัวใจมันรู้จักจะความจริง ความจริง ธรรมชาติเป็นความจริง ในป่าในเขาเป็น
สัจจะ เป็นธรรมชาติอย่างนั้น ในสังคมเมืองมันเป็นของสมมุติทั้งนั้น ใครเป็นคนสร้างมา ไฟดับ
ทีเดียว เมืองทั้งเมืองมันเดือดร้อนทั้งเมืองเลย ไฟดับนะ ไม่มีข้าวกิน มันหุงข้าวกันไม่เป็น มันรอ
กดปุ่ม ไฟไม่มาไม่มีข้าวกิน ในเมืองสร้างขึ้นมา เราต้องบำรุงรักษา ต้องดูแล เรารู้ว่าสิ่งนี้มันต้อง
มีการบำรุงรักษา มันอยู่อย่างนั้นไม่ได้ เราอยากเจอความจริง เราเข้าป่าเข้าเขาของเราไป เราไปอยู่
กับความจริงของเรา

นี่ไง ธรรมชาติเป็นแบบนี้ น้ำมาก็มาตามลำธารเท่านั้น เราอยู่ที่ไหนเราต้องอาศัยแหล่ง
น้ำ เราต้องใกล้ลำธาร ใกล้สถานที่ที่มีน้ำใช้ แล้วกลางคืนขึ้นมาไม่มีไฟฟ้า สัตว์มันออกหากิน
กลางคืน นกกล่ามันหาอาหารของมัน ถ้าเรามีเวรมีกรรม เราคุ้มครองไม่ได้ มันก็จะมาเอาเนื้อเรา
เป็นอาหารของมัน มันเป็นธรรมชาติของมัน แล้วจิตใจของเราละ หวันไหวใหม่ กลัวใหม่ นี่ไง
จะหาพ่อแม่ของเราไป จะหาพุทธะ จะหาธรรมะ

พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้าผู้รู้มันตื่น พุทโธๆ จนมันตื่นขึ้นมา มันตื่นบานขึ้นมา อะไร
มันจะมาล่า จิตถ้ามันลงแล้ว อะไรมันจะมาล่า มันมีแต่เข้ามาเคารพบูชา หลวงปู่มันอยู่ในป่านะ
เวลาเสื่อมันมาดมที่มุ้ง เสียงมันมาดมฟัดฟาดๆ นี่มันมาดม มันมาดมแล้วมันก็ถอยออกไป

สิ่งนี้มันเป็นจริง มันเป็นจริง ถ้าจิตใจเราเป็นจริงขึ้นมา เราจะมีพ่อแม่ มีพระพุทธรูป พระ
ธรรมคุ้มครอง เราจะมีสังฆกรรมคุ้มครอง ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เรามีศีล ศีลธรรมจะ
คุ้มครองเรา ศีล ๕ มันจะคุ้มครองเรา เรามีธรรมะขึ้นมา มันจะคุ้มครองเรา เรามีพ่อแม่เป็นพ่อ
แม่โดยชาติ พ่อแม่เกิดโดยสมมุติ พ่อแม่โดยเกิดในวิภวัญญะ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เราจะมีพ่อแม่
ของเรา เราจะมีพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ในหัวใจของเรา พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ใน
หัวใจของเรามันจะคุ้มครองหัวใจของเรา คุ้มครองให้เราเป็นคนดี

คนดีมันคิดชั่วไม่ได้ คนดีมันจะทำสิ่งเลวทรามไม่ได้ แล้วคนดีอย่างนี้พ่อแม่อุ่นใจ นี่พ่อแม่
แม่โธแล้วโธอีกนะ ลูกนะ ทำอย่างนี้นะ ลูกทำอย่างนี้นะ นี่เขาบอก แต่ถ้ามันมีคุณธรรมในหัวใจ
นะ ไม่ต้องมีใครบอก มันเป็นปัจเจกตั้ง มันเป็นสังฆธรรม มันเป็นสันติวิถีไปในหัวใจ ในหัวใจมัน
ขยับออก มันรู้แล้ว มันรู้ทันที สติปัญญามันทัน ถ้ามันมีพ่อแม่คุ้มครองอย่างนี้ มันมีคุณธรรมนะ
มันคนดีจริงๆ

ถ้าวันแม่ มันเป็นวัฒนธรรมของเราละ วันแม่ๆ เราก็ดูพ่อแม่ของเรา น้ำแกวหนึ่งดีกว่าน้ำไปตั้งหน้าโลงศพนะ น้ำแกวหนึ่งมันมาจากหัวใจ พ่อแม่ได้รับน้ำแกวหนึ่งมันจะอบอุ่น มันจะภูมิใจ ออ! เลี้ยงดูมาแล้วมันสมประโยชน์ของเรา

น้ำแกวหนึ่งจากลูก เราให้พ่อแม่ได้ดื่มได้กิน มันไม่ใช่อยู่ที่น้ำแกวนั้นหรอก มันอยู่ที่ความผูกพัน มันอยู่ที่ความคิดถึง มันอยู่ที่น้ำใจ น้ำใจมันสำคัญกว่าทุกๆ อย่าง แต่ถ้าไม่มีน้ำใจนะ น้ำแกวหนึ่งก็ไม่มี ถึงเวลาพ่อแม่ตายแล้วไปตั้งไว้หน้าศพ แม่กินนะ แม่กินนะ ถึงตอนนั้นแล้วจะเสียใจ เอวัง